

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ո Ր ՈՒ Մ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ
ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ
ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 3-րդ

մասն իսկզբանե ունեցել է հետևյալ տեսքը. «Մինչև դատավճռի օրինական ուժի մեջ

մտնելը կալանքի տակ պահելու ժամկետը հաշվակցվում է ազատազրկման, կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով նշանակված պատժին՝ մեկ օրը հաշվելով մեկուկես օրվա դիմաց (...):¹»:

Սակայն 2004թ. Երրորդ գումարման Ազգային ժողովը ՀՕ-97-Ն օրենքով²

փոփոխության ենթարկեց 69-րդ հոդվածի 3-րդ մասը՝ հավասարեցնելով նախնական կալանքի տակ պահելու մեկ օրն ազատազրկման և կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով նշանակվող պատժների մեկ օրվան:

Այսինքն, դեռևս 2003թ. օրենսդիրը որդեգրել էր ավելի մարդասիրական

մոտեցում ազատազրկման ձևով նշանակվող պատժների հաշվակցման հարցում՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ նախնական կալանքը ենթադրում է ավելի խիստ մեկուսացում և պահման այլ ավելի խիստ պայմաններ: Այսպիսով, այդ մոտեցումն ավելի համահունչ էր քրեական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածով սահմանված մարդասիրության սկզբունքին:

Հայտնի փաստ է, որ քրեական գործերի քննությունը կարող է ձգվել մի քանի ամիս և ավելի, իսկ այդ ողջ ընթացքում անձը կարող է գտնվել նախնական կալանքի տակ: Ընդ որում, գաղտնիք չէ, որ մինչև բոլորովին վերջերս ներպետական դատարանների կողմից կալանավորումը կիրառվում էր որպես խափանման հիմնական միջոց՝ գրեթե ամեն անգամ բավարարելով մեղադրանքի կողմի միջնորդությունը:

Նախորդ տարվա հուլիսին Ռուսաստանի Դաշնության Պետական դուման ևս ընդունել է օրենք, որով վերջնական պատժաչափը հաշվարկելիս կալանավայրում

¹ <http://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=22625>

² <http://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=1653>

պահման մեկ օրը հավասարեցվում է ազատագրկման մեկուկես օրվան³ (ընդ որում, առաջարկվել էր անգամ ավելի մեծ հարաբերակցություն):

Գերմանիայում կալանքի մեկ օրը համապատասխանում է ազատագրկման մեկ օրվան, սակայն հաշվի առնելով այն, որ այլ երկրներում կալանքի կամ ազատագրկման պայմանները կարող են լինել ավելի խիստ և ոչ բարվոք՝ նախատեսվում է, որ դատարանն իր հայեցողությամբ կարող է օտար երկրում կալանքի և ազատագրկման ժամկետը հաշվակցել Գերմանիայում որպես պատիժ նշանակվող ազատագրկմանը՝ ավելի մեծ (ընդ որում՝ վերին սահման չի նախատեսվում) հարաբերակցությամբ⁴:

Հոլանդիայի քրեական օրենսգրքը սահմանում է, որ քրեական գործի քննության ընթացքում նախնական կալանքի, հոգեբուժական կամ կլինիկական հաստատությունում գտնվելու, արտասահմանում էքստրադիցիայի սպասելիս կալանքի տակ գտնվելու ժամանակահատվածը հաշվակցվում է Հոլանդիայում ազատագրկման տեսքով նշանակվող պատժին՝ առանց սահմանելու որևէ հարաբերակցություն, այսինքն՝ այստեղ ևս թողնելով դատարանի հայեցողությանը⁵:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության գործող խմբագրությամբ 73-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *անձի իրավական վիճակը բարելավող օրենքները և այլ իրավական ակտերը հետադարձ ուժ ունեն, եթե դա նախատեսված է այդ ակտերով:*

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածի 6-րդ մասի սահմանմամբ՝ *նորմատիվ իրավական ակտը պարունակում է անցումային դրույթներ, եթե անձի իրավական վիճակը բարելավող նորմատիվ իրավական ակտին նախատեսվում է տալ հետադարձ ուժ, կամ անձի իրավական վիճակը բարելավող իրավական ակտին հետադարձ ուժ տալու համար անհրաժեշտ է սահմանել համապատասխան նորմեր: Այս դեպքում նորմատիվ իրավական ակտի անցումային դրույթներով սահմանվում են՝*

1) նորմատիվ իրավական ակտը կամ դրա այն մասերը, որոնց տրվում է հետադարձ ուժ:

2) հետադարձ ուժ տալու իրավակարգավորումների (ժամկետների, պայմանների, անձանց շրջանակի) համար անհրաժեշտ համապատասխան նորմեր:

3. Մեր կողմից, մասնավորապես, առաջարկվում է հետադարձության սկզբունքով՝ 2004թ. ընդունված վերոնշյալ փոփոխությունից մինչև նախորդ տարվա վերջին հայտարարված համաներումը⁶ մինչև դատավճռի օրինական ուժի մեջ

³ http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/207b91aef1e7f3c105a73b4d567ea519ee2d705b/

⁴ Գերմանիայի քրեական օրենսգրքի 51-րդ հոդված

⁵ Նիդեռլանդների Թագավորության քրեական օրենսգրքի 27-րդ և 27(ա)-րդ հոդվածներ

⁶ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=126291>

մտնելը կալանքի տակ պահելու ժամկետը հաշվակցել ազատագրկման և կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով նշանակված պատժին՝ մեկ օրը հաշվելով մեկուկես օրվա դիմաց: Այսպիսով, հեղափոխական ղեկավարությունը ցույց կտա իր վերաբերմունքը նախկին գերբեռնված հիմնարկներում կալանք կրած անձանց նկատմամբ, ովքեր այդ կալանքը կրել են շատ ծանր պայմաններում, օրինակ՝ քնել են հերթով, ինչը հավասարազոր է խոշտանգմանը:

Ներկայացված նախագծի ընդունումը մի կողմից հնարավորություն կտա զգալիորեն բեռնաթափել քրեակատարողական հիմնարկները, մյուս կողմից՝ հարյուրավոր դատապարտյալների և նրանց ընտանիքների համար պատժաչափի անգամ ոչ մեծ կրճատումը պետության կողմից իրենց հանդեպ մարդասիրության լավագույն դրսևորումը կլինի: